

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Ž 62

Text: Ž 62, 2 – 3 v.

Jen v Bohu se ztiší duše má, od něho vzejde mi spása.

Jen on je má skála, má spása, můj nedobytný hrad, mnou nikdy nic neotřese.

Žijeme v době, kdy se vidina „světých zítřků“ stala takřikajíc efemérní chimérou, tedy česky řečeno – prchavým preludem, naivní iluzí, kterou dnešní generace už dávno nesdílí. Něco dříve tak přesvědčivého, jako byl donedávna vědeckotechnický pokrok, exaktní poznání či jen obyčejná lidská moudrost a zkušenost, to má dnes jen malou váhu. Dnešní člověk nemá žádný pevný bod, o který by se mohl opřít, vše je jakoby plovoucí, relativní, nejasné, nezřetelné, mlhavé. A to i věci, které byly dříve brány jako postulát, tedy tvrzení, která se pokládají za pravdivá bez dalšího dokazování. Lidé se dnes orientují podle toho, jak se cítí a nezáleží jim na tom, jak se věci skutečně mají. Zdá se to možná jako absolutní vrchol svobody – ničím se nenechávat svazovat, žádnými konvencemi, nebýt závislý na faktech, ale řídit se jen momentální potřebou a pocitem. Součástí této zvláštní svobody je pocit, že nic není pevně dáno, nic není tabu, a tak vlastně není co řešit. Odvrácenou tváří je pocit jisté nezakotvenosti a z toho pramenící ztráta jistoty a bezpečí, ztráta dlouhodobého smyslu života, ztráta cíle a životního horizontu. Tyto ztráty mohou být nevědomé, potlačené, ale přesto člověka poznamenají. Lidé jsou neklidní, žijí ve skrývaných i zjevných obavách, prožívají nespokojenost nejen se svým okolím, ale i sami se sebou. Ne, že by to byl nějaký nový fenomén, ale současná atmosféra ve společnosti a rozkolísaný svět tento pocit jen umocňují. Ti, kteří jsou si vědomi své nejistoty a nezakotvenosti, jsou pak často hnáni do náruče všelijakých extremistických hnutí a sil, kde nacházejí jakousi náhradní pevnou strukturu a řád. V každém případě je lidská duše dnes velmi neklidná, rozkolísaná a tápající.

Pro člověka dnešní doby je proto velmi podnětná četba starozákonních žalmů. Pro zneklidněnou duši, která těká po všem možném a hledá spočinutí je tu kupříkladu onen 62. žalm: „Jen v Bohu se ztiší duše má, od něho vzejde mi spása. Jen on je má skála, má spása, můj nedobytný hrad, mnou nikdy nic neotřese.“

Ztišení duše. Jak málo umíme zakoušet a prožívat ztišení. Někdo si s tichem ani neumí poradit. Vnímá ho jako pauzu, jako mezeru, jako proluku, prázdné místo, zdržení, čekání, ztrátu času. Jenže ztišení a ticho je naprosto nutný základ k tomu, aby vůbec mohlo něco zaznít. Pokud se stále něco děje, stále něco zní, někdo mluví, pak skrze tuto kulisu vlastně nemůže nic pořádně zaznít. Člověk současné doby je vystaven nepřetržitému proudu informací, zpráv, videí, streamů, tweetů, je to mohutná řeka, ale často spíše kanál, stoka, dravý proud, který na sebe neustále strhává pozornost, a přestože je nepřetržitý, tak je útržkovitý, fragmentární, klipový, těkavý, informace ztrácejí váhu, protože jsou neustále překrývány zprávami novými a stejně prchavými. Člověk je tím zahlcen, a přece žízni, je tím přesycen a přece hladoví. Baví se, ale nemá pocit naplnění a smyslu. Klouže po povrchu, jako ta řeka, která steče po ztvrdlé zemi, kterou ale nenapájí a nezúrodňuje. A tak je lidská duše jako ta země stále vyschlá, vyprahlá a vlastně bezvodá.

Zastavit ten šílený proud, zastavit sebe, ztišit se, zklidnit, usebrat, spočinout lze jen v něčem stálém, neproměnném, skálopevném a zároveň hlubokém, nepovrchním a životodárném. „Jen v Bohu se ztiší duše má“ je přesvědčen žalmista. Je člověkem, který hledá pevný bod, aby se ho zachytil, aby jej svět, který připomíná tekoucí tér, nestáhl jako černá díra do svých útrob.

Souzním s žalmistou, který nachází pravý pokoj pouze v Bohu. Podobně jako Jan Amos Komenský v Labyrintu světa nacházím pokoj a ztišení v setkání s Bohem v pokojíku svého srdce. Není nic pevnějšího a neotřesitelnějšího, než Bůh. Jen on je má skála, má spása, můj nedobytný hrad, a jen s ním mnou nikdy nic neotřese a nic mě neohrozí.

Pocit ohrožení vnímá žalmista podobně jako člověk dnešní doby v názorech a ideích, které jsou stejně jako jejich vyznačiči vratké, nestálé, obojaké, povrchní a lživé. Jak dlouho takový nestálý svět vydrží? Jak dlouho budou nezakotvení a nestálí lidé hanobit obraz Boží v člověku? „Jak dlouho budete napadat člověka?“ ptá se žalmista. „Zabitím hrozíte všichni jak stěna nahnutá, jako zeď podkopaná. Stále se radí, jak strhnout ho z výše, ve lhaní zálibu našli, žehnají ústy, zlořečí v nitru.“

Málem by žalmista přešel z pokojného zpívání do nenávistného spílání všem nepřítelům a bezbožníkům, kdyby ovšem nestál před Hospodinem, který jeho myšlení obrací k pokoji a naději. A tak nakonec sám sebe napomíná: „Jen zmlkni před Bohem, duše má, vždyť on mi naději vlévá. Jen on je má skála, má spása, můj nedobytný hrad, mnou nic neotřese. Má spása a sláva je v Bohu, on je má mocná skála, v Bohu mám útočiště.“

Po tomto osobním vyznání se žalmista obrací ke všemu lidu: „Lide, v každý čas v něho doufej, vylévej před ním své srdce! Bůh je naše útočiště.“ Tedy útočiště nejen mé vlastní – Bůh není jen osobní spasitel. Bůh je útočištěm, skrýš a pevným bodem pro všechny lidi. Bůh je univerzální, společný a sdílený Bůh.

S tím je ovšem v dnešní době trochu problém. Dnešní svět, a mám na mysli tzv. západní společnost, už většinově nevěří v nějakou univerzální, všeobecnou pravdu. Každý má totiž tu svoji, osobní, a jen ta je jakoby autentická. A protože člověk už nevěří na univerzální řešení všeho, věří naopak čemukoliv, co mu vyhovuje, co si takříkajíc ušije na míru, dovede si namíchat koktejl vlastní náboženské zkušenosti, která je ovšem stejně prchavá a přelétavá, jako člověk sám. „Lidé jsou jen vánek, urození jsou jen lživé zdání. Na váze stoupají vzhůru, dohromady jsou lehčí než vánek.“ Stoupání vzhůru tu paradoxně představuje bezcennost, povrchnost, nevážnost. Hodnoty, které nic neváží. Mezi ně patří odjakživa mamon, majetek, jmění, bohatství. Bible to nehodnotí ani kladně ani záporně, pouze napomíná, že upnout k něčemu takovému srdce znamená ztratit pevnou půdu pod nohama, nechat se unést povrchností, ztratit pevný bod a základ. Ani kdyby jmění přibývalo, nepřinese to člověku kýženou jistotu a bezpečí. To opravdu člověk nalezne jen a jen v Bohu. Proto si „neslibujte nic od útisku, nedejte se šálit tím, že něco uchvátíte, k jmění, byt' i přibývalo, neupněte srdce.“

Konec žalmu patří, podobně jako v případě modlitby Páně, závěrečné doxologii: „Bohu patří moc i milosrdenství.“ Lidská zkušenost s Bohem je hluboká a intenzivní záležitost. Když člověk zaslechne Boží řeč, může slyšet hned několik myšlenek najednou. Když čteme bibli, totéž slovo k nám může promluvit vícekrát a pokaždé trochu jinak. Žalmista má tuto zkušenost také: „Bůh promluvil jednou, dvojí věc jsem slyšel: Bohu patří moc, i milosrdenství je, Panovníku, tvoje. Ty každému splatíš podle jeho skutků.“ Ta první myšlenka říká: Otče náš, tvé je království i moc i sláva. Ta druhá odkazuje k Božímu soudu, a tedy k lidské odpovědnosti před všemohoucím Bohem. A tak i my pamatujme na tyto dvě věci: Bůh je ten pevný bod, v němž se má duše ztiší. On je mocný i milosrdný. A zároveň pamatujme, že všechno ostatní, čemu zde na světě často bláhově přisuzujeme nějaký význam, bude postaveno před soud a zváženo. Nemůžeme tedy udělat nic lepšího, než že své srdce upneme k Bohu, ke své skále a hradu, aby náš život nebyl shledán lehkým, bezcenným a marným.

Modlitba: *Bože, ty jsi hlubina bytí. Ty jsi to jedno potřebné. To, že jsem tě poznal, je nade všechno. A že věřím, to je jen díky tvé moci a tvé milosti. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Pane Ježíši Kriste, tvoje slovo nás vede k přemýšlení o životě, ale zároveň nás osvobozuje od naší zabludělosti do sebe sama. Do našeho zorného pole přivádí lidi potřebné a trpící. Chceme jim sloužit i svými přímluvami, a proto tě prosíme za všechny, které jsi postavil do naší blízkosti. Prosíme tě za ty, kteří mají strach z budoucnosti, kteří vidí všechno černě, kteří se nedovedou spolehnout na tvoji milost. Dej, ať k nim dolehne hlas evangelia, které vlévá naději ustaraným a pochybujícím. Prosíme tě za ty, kteří jsou sklíčení nejmiznějšími starostmi, zvláště pak za ty, které trápí jejich nemoci a strachují se o své zdraví a o svůj život. Prosíme tě za ty, kteří zůstali osamocení, kteří ztratili své blízké a nemají člověka, který by je potěšil. Pane, ty jsi naděje všech lidí, ty nám otvíráš své království, naše budoucnost je ve tvých rukou. Amen.*